

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov 1/ **J. M.**, bývajúceho v Ž., 2/ **Ing. Š. M.**, bývajúceho v M., proti žalovanej **V. C.**, bývajúcej v Š., zastúpenej JUDr. J. V., advokátom so sídlom vo V., o **určenie vlastníctva k nehnuteľnostiam**, vedenej na Okresnom súde Veľký Krtíš pod sp.zn. 5 C 435/2000, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 22. marca 2007 sp.zn. 16 Co 69/2007, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 22. marca 2007 sp.zn. 16 Co 69/2007 v spojení s opravným uznesením z 3. októbra 2008 sp.zn. 16 Co 69/2007 vo výrokoch týkajúcich sa náhrady trov konania **z r u š u j e** a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Veľký Krtíš rozsudkom z 20. októbra 2006 č.k. 5 C 435/2000-409 žalobu žalobcov zamietol a uložil žalobcom povinnosť nahradiť žalovanej trovy konania v sume 79 838,-- Sk na účet advokáta žalovanej JUDr. J. V. do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Rozhodnutie o náhrade trov konania odôvodnil tým, že žalovaná mala vo veci plný úspech. V zmysle § 142 ods. 1 O.s.p. jej preto patrí plná náhrada trov proti žalobcom, ktorí boli v konaní neúspešní. Trovy žalovanej pozostávali z trov právneho zastúpenia, pričom pri stanovení odmeny právnej služby vychádzal z hodnoty veci v sume 375 000,-- Sk. Trovy priznal za 8 úkonov právnej pomoci po 8 400,-- Sk, jeden úkon právnej pomoci v sume 4 200,-- Sk, 19 %-tná DPH v sume 7 182,-- Sk a režijný paušál v celkovej sume 1 256,-- Sk. Tieto trovy považoval súd za trovy potrebné na účelné bránenie práva žalovanej.

Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom z 22. marca 2007 sp.zn. 16 Co 69/2007 na odvolanie žalobcu 1/ a žalovanej rozsudok súdu prvého stupňa v odvolaní napadnutej časti vo veci samej potvrdil. V časti trov prvostupňového konania rozsudok okresného súdu zmenil tak, že žalobcom uložil povinnosť zaplatiť žalovanej trovy prvostupňového konania v sume 25 531,-- Sk na účet jej advokáta JUDr. J. V. v lehote troch dní. O trovách odvolacieho konania rozhodol tak, že uložil žalobcovi 1/ povinnosť zaplatiť žalovanej trovy odvolacieho konania v sume 9 182,-- Sk na účet jej advokáta JUDr. J. V. v lehote troch dní. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že za účelne vynaložené trovy vzniknuté v prvostupňovom konaní považoval len trovy právneho zastúpenia. Na rozdiel od súdu prvého stupňa dospel k záveru, že odmena právneho zastúpenia pri žalobe o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, je v zmysle § 13 ods. 6 vyhlášky č. 163/2002 Z.z., ktorú bolo potrebné vo veci tejto žaloby použiť, jedna desatina výpočtového základu za jeden úkon právnej služby. Odmenu priznal za 3 úkony právnej služby v sume 3 621,-- Sk a 328,-- Sk režijný paušál. Za základ odmeny právnej služby zo žaloby o určenie, že žalobcovia sú podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľnosti, vzal zhodne so súdom prvého stupňa v zmysle § 10 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z.z. hodnotu veci, ktorú žalobcovia ustálili sumou 375 000,-- Sk. Odmenu priznal za dva úkony právnej služby v sume 8 650,-- Sk, jeden úkon v sume 4 325,-- Sk, režijný paušál v celkovej sume 792,-- Sk a DPH 19 % od 1.11.2004 v sume 7 396,-- Sk. Trovy prvostupňového konania tak predstavujú celkove sumu 51 062,-- Sk. Inak úspešnej žalovanej tieto trovy sčasti (v polovici) nepriznal, keď na strane žalobcov zohľadnil ako dôvod hodný osobitného zreteľa v zmysle § 150 O.s.p., že ide o spor medzi príbuznými vzniknutý z rozdelenia nehnuteľnosti vo vojnovom období, ktorý aj pre stratu pozemkovej knihy v súčasnosti nie je možné jednoznačne usporiadať. Rozhodnutie, ktorým priznal žalovanej trovy odvolacieho konania odôvodnil obdobne s tým, že pri stanovení výšky odmeny právnej služby vychádzal z polovice hodnoty veci, keďže predmetom odvolacieho konania žalobcu 1/ bol len jeho spoluvlastnícky podiel v jednej polovici.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu na podnet žalovanej v časti týkajúcej sa trov prvostupňového a odvolacieho konania podal včas mimoriadne dovolanie generálny prokurátor. Navrhol rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutej časti zrušiť a vec mu v rozsahu zrušenia vrátiť na ďalšie konanie. Uviedol, že odvolací súd vychádzal nesprávne pri určení výšky trov prvostupňového konania spočívajúcej v odmene právnej služby z § 13 ods. 6 vyhlášky č. 163/2002 Z.z. Žalobcovia už v pôvodnom návrhu na začatie konania, označenom ako návrh na určenie vlastníctva k nehnuteľnostiam, ustálili hodnotu

nehnutelností na sumu 375 000,-- Sk. Nebol preto dôvod ani vo veci žaloby o určenie nehnuteľností do dedičstva odmenu právnej služby stanoviť podľa zákonného ustanovenia, ktoré upravovalo prípady, keď nebolo možné hodnotu veci alebo práva vyjadriť v peniazoch. Správne mal odvolací súd určiť odmenu podľa hodnoty veci alebo práva (§ 13 ods. 1 vyhlášky č. 163/2002 Z.z.). Odvolací súd pri určovaní trov odvolacieho konania vychádzal nesprávne z hodnoty spoluvlastníckeho podielu z dôvodu, že odvolanie podal iba žalobca 1/. Na danú vec zrejme aplikoval ustanovenie § 10 ods. 5 vyhlášky č. 655/2004 Z.z., ktoré sa však na daný prípad nevzťahovalo, lebo návrh nezel na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, ale na určenie podielového spoluvlastníctva. Odvolaciemu súdu ďalej vytýkal aj nesprávnu aplikáciu ustanovenia § 150 O.s.p. V tejto súvislosti uviedol, že žalobcovia mali v predmetnej veci dôkaznú povinnosť. Od začiatku si museli byť vedomí svojej neistej právnej pozície a neistoty požadovaného výsledku v konaní. Žalovaná svojím správaním nedala príčinu na podanie návrhu na začatie konania. Bola len nútená účelne uplatňovať a brániť svoje právo proti žalobcom. Nebol preto žiaden dôvod na strane žalobcov hodný osobitného zreteľa, pre ktorý by inak úspešnej žalovanej trovy sčasti nemali byť priznané. Práve naopak, dôvod hodný osobitného zreteľa bol na strane žalovanej ako osoby ťažko zdravotne postihnutej, žijúcej z minimálnych finančných prostriedkov. Použitie ustanovenia § 150 O.s.p. v prospech žalobcov bolo preto v danej veci evidentným a nespravodlivým znevýhodnením žalovanej.

Žalovaná sa k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora z jeho správnych dôvodov pripojila.

Žalobca 1/ navrhol mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podal včas (§ 243g O.s.p.) generálny prokurátor za splnenia podmienok požadovaných ustanovením § 243e O.s.p., preskúmal vec bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je sčasti dôvodné.

Podľa § 13 ods. 7 vyhlášky č. 163/2002 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len vyhl. č. 163/2002 Z.z.) vo veciach určenia platnosti alebo neplatnosti právnych úkonov, vo veciach určenia, či tu právny vzťah alebo

právo je, alebo nie je, pri preskúmaní rozhodnutí iných orgánov, ak je ich predmetom vec, právo alebo plnenie oceneľné peniazmi, patrí základná sadzba tarifnej odmeny určená podľa odseku 1 z hodnoty tejto veci, práva alebo výšky tohto plnenia.

Podľa § 13 ods. 1 vyhlášky č. 163/2002 Z.z. základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby určená podľa hodnoty veci alebo práva je z hodnoty od 200 000,-- Sk do 1 000 000,-- Sk suma 6 650,-- Sk plus 1 % zo sumy prevyšujúcej 200 000,-- Sk.

Z vyššie citovaných zákonných ustanovení vyplýva, že aj vo veciach určenia, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, treba pri odmene právnej služby vychádzať podľa odseku 1 z hodnoty veci alebo práva za predpokladu, že predmetom konania je vec alebo právo oceneľné peniazmi.

V danom prípade sa žalobcovia pôvodnou žalobou domáhali určenia, že nimi označené nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiťke M. L., zomrelej X. v celosti, pričom v žalobe vyčíslili hodnotu žalovaných nehnuteľností sumou 375 000,-- Sk. Žalobcovia sa teda pôvodnou žalobou domáhali určenia, že ich právna predchodkyňa bola ku dňu smrti vlastníčkou nimi označených nehnuteľností. Išlo teda o vec, či tu vlastnícke právo k nehnuteľnostiam v čase smrti právnej predchodkyne žalobcov (ne)existovalo, pričom jej predmet bol nepochybne oceneľný peniazmi. Dovolací súd sa preto stotožnil s názorom generálneho prokurátora, že tu nebol dôvod odmenu právnej služby stanoviť podľa zákonného ustanovenia, ktoré upravovalo prípady, keď nebolo možné hodnotu veci alebo práva vyjadriť v peniazoch (§ 13 ods. 6 vyhlášky č. 163/2002 Z.z.), ako to nesprávne urobil odvolací súd. Aj vo veci tejto žaloby patrí základná sadzba tarifnej odmeny určená podľa odseku 1 z hodnoty tejto veci, resp. práva, čo v danom prípade predstavuje odmenu za jeden úkon právnej služby v sume 8 400,-- Sk. Ak odvolací súd stanovil základnú sadzbu tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v rozsahu jednej desatiny výpočtového základu v zmysle § 13 ods. 6 vyhlášky č. 163/2002 Z.z., jeho rozhodnutie v tejto časti je nesprávne.

Dovolací súd sa nestotožnil s názorom generálneho prokurátora, že odvolací súd pri určovaní trov odvolacieho konania, vzal nesprávne za základ odmeny právnej služby hodnotu spoluvlastníckeho podielu odvolateľa. V tejto súvislosti treba uviesť, že spoluvlastník môže uplatňovať nárok na ochranu práv vyplývajúcich z jeho podielu. To znamená, že sa môže aj

určovacou žalobou domáhať určenia, že mu prislúcha spoluvlastnícke právo a v akom podiele. Každý z viacerých žalobcov, ktorí sa domáhajú určenia svojho spoluvlastníckeho práva k veci v rozsahu určitého spoluvlastníckeho podielu, má v konaní postavenie samostatného spoločníka. Ak teda podal odvolanie len jeden z viacerých spoluvlastníkov, domáhajúc sa práva v rozsahu jeho spoluvlastníckeho podielu, zodpovedá zásadám rozumného uvažovania, aby odmena právnej služby bola stanovená podľa hodnoty, ktorá je predmetom veci (odvolania), t.j. podľa hodnoty spoluvlastníckeho podielu a nie podľa hodnoty celej veci. Odvolací súd preto pri stanovení výšky odmeny právnej služby v odvolacom konaní, vychádzal správne z polovice hodnoty nehnuteľností, keďže predmetom odvolacieho konania zostala len žaloba žalobcu 1/ o určenie spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam v jednej polovici jeho spoluvlastníckeho podielu.

Napokon, dovolací súd dáva za pravdu generálnemu prokurátorovi v tom, že odvolací súd v danej veci nesprávne aplikoval ustanovenie § 150 O.s.p.

Podľa § 150 O.s.p. v znení účinnom do 15.10.2008, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať.

Ide o zákonné ustanovenie, ktoré z hľadiska náhrady trov konania predstavuje výnimku zo zásady zodpovednosti za výsledok i zo zásady zodpovednosti za zavinenie a náhodu. Je odôvodnené tým, že prísna aplikácia ustanovení o náhrade trov konania, by mohla v konkrétnych prípadoch viesť k nežiaducim tvrdomiam. Zákon preto stanovuje všeobecné podmienky, za ktorých môže dôjsť rozhodnutím súdu k zmierneniu dôsledkov právnych noriem upravujúcich platenie a náhradu trov konania. Toto zákonné ustanovenie dopadá na toho účastníka, ktorý by inak mal právo na náhradu trov konania. Predpokladom jeho použitia je, existencia dôvodov hodných osobitného zreteľa pre nepriznanie náhrady trov inak úspešnému účastníkovi a existencia výnimočnosti daného prípadu. K dôvodom hodným osobitného zreteľa môže dôjsť vo vzťahu k určitým druhom konania alebo určitej procesnej situácii. Tento dôvod je teda daný charakterom tohto konania (konanie o určenie otcovstva, ak maloletý žalobca nemal úspech) alebo charakterom procesnej situácie (napr. zmena zákonnej úpravy, ak žalovaný ako laik, v konaní o určenie právneho vzťahu, nemohol posúdiť zdravotný stav scudziteľa so zreteľom na jeho spôsobilosť na právne úkony). Dôvody hodné osobitného zreteľa sa môžu týkať sociálnej situácie účastníkov. V takomto prípade je potrebné pri posudzovaní okolností hodných osobitného zreteľa prihliadať na osobné, majetkové,

zárobkové a iné pomery oboch (všetkých) účastníkov, teda nielen toho, koho by postihovala povinnosť nahradiť trovy, ale aj toho, ktorého majetková sféra by bola použitím výnimočného ustanovenia dotknutá. Do úvahy treba brať tiež také okolnosti, ktoré viedli k súdnemu uplatneniu nároku a prihliadnuť i na postoj účastníkov v konaní.

Z uvedeného výkladu § 150 O.s.p. vyplýva, že pri aplikácii tohto zákonného ustanovenia možno prihliadať i na okolnosti, ktoré viedli k uplatneniu nároku na súde. Nie každú okolnosť však možno bez ďalšieho považovať za dôvod hodný osobitného zreteľa, pre ktorý by inak úspešnému účastníkovi konania, súd náhradu trov konania nepriznal. Navyše, (ne)existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa pre nepriznanie náhrady trov inak úspešnému účastníkovi, treba posudzovať komplexne zo všetkých do úvahy prichádzajúcich hľadísk.

V posudzovanej veci generálny prokurátor správne uviedol, že odvolací súd v rozpore so zmyslom ustanovenia § 150 O.s.p. považoval za dôvod hodný osobitného zreteľa okolnosti, pre ktoré spor vznikol (rozdelenie nehnuteľnosti vo vojnovom období a strata pozemkovej knihy) a že odvolací súd nesprávne pri aplikácii tohto zákonného ustanovenia vôbec neprihliadol na nepriaznivú sociálnu situáciu žalovanej.

V posudzovanej veci išlo totiž o sporové konanie, v ktorom žalobcovia mali povinnosť niesť dôkazné bremeno, spočívajúce v preukázaní vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam. Od začiatku si museli byť vedomí svojej dôkaznej núdze preukázať svoje tvrdenia a teda neistoty požadovaného výsledku v konaní. Išlo teda o okolnosti, ktoré boli žalobcom známe, a ktoré boli určujúce z hľadiska možného (ne)úspechu v predmetnom spore. Bez ďalšieho nezakladajú preto dôvod hodný osobitného zreteľa pre nepriznanie náhrady trov konania inak úspešnému účastníkovi v spore v zmysle § 150 O.s.p.

Navyše, odvolací súd mal vec v zmysle ustanovenia § 150 O.s.p. posúdiť aj z ďalších hľadísk, najmä z hľadiska sociálnej situácie všetkých účastníkov konania, t.j. aj žalovanej. Ak tak neurobil, treba jeho rozhodnutie v tomto smere považovať za predčasné a teda nesprávne.

So zreteľom na vyššie uvedené možno uzavrieť, že je v prevažnom rozsahu opodstatnený názor generálneho prokurátora, že rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutej časti spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm.c/ O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozsudok krajského súdu, v spojení s opravným uznesením,

vo výrokoch, ktorými rozhodol o trovách prvostupňového a odvolacieho konania, zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243b ods. 2 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. apríla 2009

JUDr. Eva Sakálová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová